



Brüssel, 5. mai 2026
(OR. en)

8313/26

Institutsioonidevaheline
dokument:
2025/0550(COD)

CULT 49	SAN 226
AUDIO 51	IND 258
FREMP 132	COMPET 445
CODEC 696	PROCIV 78
CADREFIN 159	HYBRID 48
FIN 552	DISINFO 33
IA 87	JAI 463
JEUN 59	SERVICES 21
EDUC 120	POLGEN 86
CULT HERIT 12	MI 355
SOC 202	RELEX 519
GENDER 30	INF 106
DIGIT 108	COPEN 139
DATAPROTECT 126	JUSTCIV 55
ANTIDISCRIM 37	DROIPEN 66

MÄRKUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Nõukogu

Teema: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2028–2034 programm „AgoraEU“ ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) 2021/692 ja (EL) 2021/818
– *Osaline üldine lähenemisviis*

I. SISSEJUHATUS

1. Euroopa Komisjon võttis 16. juulil 2025 vastu ettepaneku mitmeaastase finantsraamistiku (2028–2034) kohta, sealhulgas järgmise ettepaneku: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse programm „AgoraEU“.

2. Programmi „AgoraEU“ eesmärk on tugevdada kultuuri, meediat ja kodanikuosalust, et tagada Euroopa demokraatia vastupanuvõime. Kõnealune programm tugineb programmi „Loov Euroopa“ ning kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi (CERV) saavutustele praegusel rahastamisperioodil.
3. Ettepanek on üles ehitatud kolmele peamisele tegevussuunale, millest igaühel on erinev eesmärk:
 - tegevussuund „Loov Euroopa – kultuur“ toetaks piiriülest kultuuriloomet ja -koostööd;
 - MEDIA+ tegevussuund edendaks audiovisuaal- ja videomängutööstuse mitmekesisust ja konkurentsivõimet ning toetaks vaba ja sõltumatut ajakirjandust ja uudistemeediat;
 - Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm+ (CERV+) edendaks põhiõigusi ja võrdõiguslikkust, hoiaks ära diskrimineerimist, suurendaks demokraatlikku osalust ja kaitseks õigusriigi põhimõtet.

II. TÖÖ TEISTES INSTITUTSIOONIDES

4. Euroopa Parlamendis vaatavad ettepanekut ühiselt läbi kultuuri- ja hariduskomisjon (CULT) ning kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon (LIBE). Raportöörid on Emma Rafowicz (S&D) CULT-komisjoni nimel ja Alice Kuhnke (Rohelised/EVF) LIBE-komisjoni nimel.
5. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis oma arvamuse ettepaneku kohta vastu 4. detsembril 2025¹.
6. Regioonide Komitee võtab oma arvamuse vastu eeldatavasti 4.–5. mail 2026.

¹ 16709/25.

III. TÖÖ NÕUKOGUS JA SELLE ETTEVALMISTAVATES ORGANITES

7. Nõukogus vaadati ettepanek läbi kultuurikomitees tihedas koostöös audiovisuaalküsimuste ja meedia töörühma ning põhiõiguste, kodanikuõiguste ja isikute vaba liikumise töörühma liikmetega.
8. Ettepaneku läbivaatamine algas 2025. aasta septembris ning toimus Taani ja Küprose eesistumise ajal kaheteistkümmel kultuurikomitee koosolekul. Eesistujariik Taani esitas eduaruande² hariduse, noorte, kultuuri ja spordi nõukogu 28. novembri istungil.
9. Eesistujariik Küpros koostas viis kompromissteksti, mis vaadati läbi kultuurikomitees 19.–21. jaanuaril, 16. veebruaril, 11. märtsil, 27. ja 31. märtsil ja 17. aprillil 2026 ning mille suhtes saavutati lõplik kompromiss kultuurikomitees 17. aprillil. Läbirääkimiste hõlbustamiseks koostas eesistujariik ka seletuskirja kultuuri- ja loomesektorite mõiste uue määratluse kohta.
10. Alaliste esindajate komitee vaatas käesoleva märkuse lisas esitatud kompromissteksti läbi 29. aprillil 2026. Kõik delegatsioonid pidasid võimalikuks teksti toetada, välja arvatud üks delegatsioon, kes esitas reservatsiooni.

² 15187/25.

IV. EESISTUJARIIGI KOMPROMISSTEKSTI PÕHIELEMENDID

11. Eesistujariik leiab, et lisas esitatud tekst³ kujutab endast hästi tasakaalustatud kompromissi, mis kajastab liikmesriikide erinevaid seisukohti.
12. Kuna kavandatav määrus on osa mitmeaastase finantsraamistikuga (MFF) seotud ettepanekute paketist, on kõik teksti sätted, millel on mõju eelarvele või mis langevad kokku mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavate horisontaalsete läbirääkimiste elementidega, esitatud nurksulgudes ning jäetakse seetõttu osalisest üldisest lähenemisviisist välja, kuni MFFi osas tehakse täiendavaid edusamme. Need sätted, mis on tekstis esitatud nurksulgudes, puudutavad põhjendust 4 (rahastamispakett), põhjendust 30 (rakendamine kooskõlas Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendiga), põhjendust 31 (eelarveline tagatis või rahastamisvahend), põhjendust 35 (kooskõla tulemusraamistiku määrusega), põhjendust 40 (kestus), artiklit 1 (kestus), artiklit 11 (eelarve) ja artiklit 15 (eelarveline tagatis või rahastamisvahend). Võimalust näha ette soovituslikud eraldised programmi tegevussuundade kaupa arutati ajutises mitmeaastase finantsraamistiku töörühmas 24. märtsil 2026.
13. Määruses säilitati komisjoni ettepaneku struktuur, nimelt seitse peatükki ja kolm peamist tegevussuunda („Loov Euroopa – kultuur“, MEDIA+ ja CERV+).

³ Muudatused võrreldes komisjoni ettepanekuga on esile tõstetud järgmiselt: lisatud tekst on esitatud **paksus kirjas ja allajoonituna** ning välja jäetud tekst on tähistatud kui [...].

14. Eesistujariigi kompromissis käsitletud **põhiküsimused** on järgmised.

a) Üldsätted

Artiklisse 2 („Mõisted“) lisati mõiste „kultuuri- ja loomesektorid“ uus määratlus, mis on inspireeritud programmi „Loov Euroopa“ (2021–2027) vastavast määratlusest. Selles määratluses selgitatakse sektorite peamisi omadusi ja esitatakse asjaomaste sektorite mittetäielik loetelu. Kogu tekstis tehti mitmeid muudatusi, et viia sõnastus selle määratlusega kooskõlla. Lisati uued põhjendused 6a ja 6b, et selgitada määratluse loogikat ning erinevust tegevussuuna „Loov Euroopa – kultuur“ ja MEDIA+ tegevussuuna vahel.

Artiklisse 3 („Programmi eesmärgid“) lisati CERV+ tegevussuuna sissejuhatavas kirjelduses viide liidu väärtuste kaitsmise ja edendamise tähtsusele.

b) Tegevussuund „Loov Euroopa – kultuur“

Tegevussuuna „Loov Euroopa – kultuur“ puhul täpsustatakse uues põhjenduses 8a, et meetmeid, mis hõlmavad kõiki tegevussuuna alla kuuluvaid sektoreid, tuleks täiendada valdkondlike lähenemisviisidega, nähes ette sihipärasemad meetmed.

c) MEDIA+ tegevussuund

MEDIA+ tegevussuuna puhul lisati pärast paljude delegatsioonide taotlusi ja intensiivseid läbirääkimisi artiklisse 5 („Audiovisuaalvaldkond“) lõige seoses võrdsete tingimuste kontseptsiooniga, kasutades praeguse programmi „Loov Euroopa“ sõnastusega peaaegu identset sõnastust. Põhjendusse 12 lisati vastav viide.

Samuti lisati artiklisse 5 viide sõltumatutele tootjatele ja kaastootjatele koos vastava sõnastusega põhjenduses 12.

Uudiste erieesmärgiga seoses lisati põhjendus 13a, et panna rohkem rõhku meedia sõltumatusele ja kestlikkusele, viidates määrusele (EL) 2024/1083 (Euroopa meediavabaduse määrus).

d) CERV+ tegevussuund

Seoses CERV+ tegevussuunaga lisati paljude delegatsioonide soovil artiklisse 8 („Daphne“) viide Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta direktiivile (EL) 2024/1385, mis käsitleb naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist. Sarnane viide lisati põhjendusse 18.

Aluslepingul põhinevatele võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise põhimõtetele tugineva põhjenduse 15 üle toimusid intensiivsed arutelud. Kuigi mõned delegatsioonid eelistasid tekstis säilitada diskrimineerimise vormide üksikasjaliku loetelu kooskõlas komisjoni ettepanekuga, soovisid teised delegatsioonid kasutada üldisemat sõnastust, milles juhitaks siiski tähelepanu ka mõnele konkreetsele diskrimineerimise vormile ettepanekus esitatud algsest loetelust. Lisas esitatud tekstis sisalduv kompromiss saavutati pärast pikki läbirääkimisi.

Lisati uued põhjendused 16a ja 16b, et rõhutada lapse õiguste (16a) ja puuetega inimeste õiguste (16b) kaitset ja edendamist.

e) Valdkonnaülesed ja horisontaalsed prioriteedid ja tegevused

Artiklisse 10 („Valdkonnaülesed ja horisontaalsed prioriteedid ja tegevused“) lisati uus lõik, milles osutatakse AgoraEU teabepunktidele ja kirjeldatakse nende peamisi ülesandeid. Üksikasjalikum teave teabepunktide ja nende kavandatud toimimise kohta esitati põhjenduses 36.

f) Juhtimine

Tuginedes kompromisstekstile, mille eesistujariik Taani esitas oma 2025. aasta novembri eduaruandes, lisati teksti uus artikkel 17a koos vastava põhjendusega 38a, nähes ette komiteemenetluse. Artiklis 17 täpsustati, et komisjon võtab tööprogrammid vastu rakendusaktidega kooskõlas kontrollimenetlusega.

g) Muud küsimused

Kuna ettepanek ei sisaldanud lisa programmi meetmete üksikasjalikuma kirjeldusega, lisati kogu teksti viited konkreetsetele meetmetele, mida delegatsioonid pidasid vajalikuks esile tõsta.

Samuti lisati uued põhjendused vastuseks delegatsioonide taotlusele pöörata rohkem tähelepanu järgmistele teemadele: äärepoolseimate piirkondade eripära (põhjendus 27a), kasutajasõbralik taotlus- ja aruandemenetlus ning võimalus anda sihttoetust kolmandatele isikutele (põhjendus 27b), mõju, kvaliteet ja asjakohasus projektide peamiste hindamiskriteeriumidena (põhjendus 27c), eelarve täitmisel asjassepuutuvate liidu väärtuste austamine (põhjendus 33a), valdkonnaülesed ja horisontaalsed tegevused selliste ühiste probleemide lahendamiseks nagu tehisintellekt (põhjendus 35a) ning digitehnoloogia kasutamine kultuuri- ja loomesektorites (põhjendus 35b).

Seoses nende standardsätetega, mis sisalduvad mitmes muus MFFi valdkondlikus programmis (programmi „AgoraEU“ puhul põhjendused 6, 33, 34, 36a, 37, 38a ja 40 ning artiklid 12–20), kohandati sõnastust vastavalt standardsõnastusele.

V. KOKKUVÕTE

Nõukogul (haridus, noored, kultuur ja sport) palutakse leppida käesoleva märkuse lisa esitatud teksti suhtes kokku osaline üldine lähenemisviis.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega kehtestatakse ajavahemikuks 2028–2034 programm „AgoraEU“ ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) 2021/692 ja (EL) 2021/818

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 19 lõiget 2, artikli 21 lõiget 2, artiklit 24, artikli 167 lõiget 5, artikli 168 lõiget 5 ja artikli 173 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁴,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust⁵,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

⁴ ELT C , , lk .

⁵ ELT C , , lk .

ning arvestades järgmist:

1. Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 2 kohaselt rajaneb liit sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine; need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus (edaspidi „liidu väärtused“). Liidu väärtused kajastuvad Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) sätestatud õigustes, vabadustes ja põhimõtetes. ELi lepingu artikliga 3 on liidule antud lisaks volitused **edendada rahu, oma väärtusi ja oma rahvaste hüvangut**, edendada lapse õiguste kaitset, **austada oma rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning tagada Euroopa kultuuripärandi kaitse ja arendamine**. Peale selle on ELi lepingu artiklis 10 sätestatud, et liit toimib esindusdemokraatia alusel, kodanikud on liidu tasandil otseselt esindatud Euroopa Parlamendis ning kodanikel on õigus osaleda liidu demokraatias. **ELi toimimise lepingu** artikliga 20 on kehtestatud liidu kodakondsus ja selles on sätestatud olulised õigused, mis liidu kodanikel muu hulgas on.

2. Kultuur, [...] meedia ning liidu väärtuste edendamine ja austamine on kõik vaba, õiglase, mitmekesise, kaasava ja sidusa liidu [...] **põhi**komponendid. Liidu demokraatliku elu aluseks on kodanike osalemine ja kaasamine, austades nõuetekohaselt liidu väärtusi, ning **kultuuril ja** meedial on avaliku arvamuse ja vaba arutelu kujundamisel oluline roll. Audiovisuaalteosed ning kõik muud kultuurilise ja loomingulise väljenduse vormid, **samuti** [...] kultuuripärand, on Euroopa mitmekesisuse edendamiseks ning ühiskonna vastupanuvõime ja Euroopa kodanike ja kogukondade vastastikuse mõistmise suurendamiseks ülimalt olulised.
3. Programm „AgoraEU“ (edaspidi „programm“), **mis tugineb programmi „Loov Euroopa“ ning kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi (CERV) saavutustele**, annab märkimisväärse panuse [...] **nende** eesmärkide, õiguste ja väärtuste saavutamisse ja elluviimisse.

4. Programm peaks asendama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/818⁶ loodud programmi „Loov Euroopa“ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/692⁷ loodud kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi. See peaks ühtlustama mitmesuguseid rahastamismeetmeid, millega toetatakse meediavabadust ja meedia mitmekesisust ning võitlust desinformatsiooni vastu, et toetada liidu asju käsitleva teabe esitamist. Vaba ja mitmekesine meedia ja kodanikuühiskond on liidu demokraatlike süsteemide peamised valvurid, kellel on demokraatia vastupanuvõime tagamisel oluline roll, ning neid tuleks toetada. Programmi raames tuleks toetada ka kultuuri-, loome- ja meediasektorit, **säilitada ja edendada kultuuri olemuslikku väärtust**, kasutada ära kultuuri ja kultuurilise mitmekesisuse jõudu, tõhustada **meedia- ja** teaberuumi ning toetada liidu jõupingutusi õigustel põhineva kaasava, võrdse ja demokraatliku ühiskonna tugevdamiseks. [Käesoleva määrusega kehtestatakse programmi „AgoraEU“ esialgne rahastamispakett⁸. Käesoleva määruse kohaldamisel kasutatakse jooksevhindade arvutamiseks kindlaksmääratud 2 % deflaatorit.]

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/818, millega luuakse programm „Loov Euroopa“ (2021–2027) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1295/2013 (ELT L 189, 28.5.2021, lk. 34, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/818/oj>).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/692, millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1381/2013 ning nõukogu määrus (EL) nr 390/2014 (ELT L 156, 5.5.2021, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj>).

⁸ Kui see on asjakohane, kiirendab või hoogustab programmist antav toetus investeringuid, kõrvaldades turutõrked või lahendades mitteoptimaalsed investeerimisolukorrad proportsionaalsel viisil, vältides seejuures dubleerimist või väljatõrjumist, ja stimuleerides erasektori vahenditest rahastamist, ning sellel peab olema liidu lisaväärtus.

5. Et programm oleks tulemuslik, tuleks selles arvesse võtta eri poliitikavaldkondade ja sektorite eripära ja probleeme, nende erinevaid sihtrühmi ja konkreetseid vajadusi, kasutades sihipäraseid lähenemisviise.
6. Viimase aja kogemused on näidanud, et kiiresti muutuvas majanduslikus, sotsiaalses ja geopoliitilises keskkonnas on vaja, et mitmeaastane finantsraamistik ja selle programmid oleksid paindlikumad. Sel eesmärgil võetakse rahastamisel kooskõlas programmi „AgoraEU“ eesmärkidega nõuetekohaselt arvesse muutuvaid poliitilisi vajadusi ja liidu prioriteete, mis on kindlaks määratud komisjoni avaldatud asjakohastes dokumentides, nõukogu järeldustes ja Euroopa Parlamendi resolutsioonides, tagades samal ajal rakendamise piisava prognoositavuse.

6a. Kultuuri- ja loomesektorid hõlmavad kõiki kunsti, kultuuri, kultuuripärandi ning audiovisuaal- ja meediavaldkonnaga seotud väljendus- ja avaldumisvorme. Programmis tuleks arvesse võtta nende sektorite kahetist olemust, tunnistades ühest küljest kultuuri olemuslikku ja kunstilist väärtust ja teisest küljest nende sektorite majanduslikku väärtust, sealhulgas nende laiemat panust majanduskasvu ja konkurentsivõimesse ning loovusesse ja innovatsiooni. See on kooskõlas UNESCO kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise 2005. aasta konventsiooniga, mis jõustus 18. märtsil 2007 ja mille osalised liit ja selle liikmesriigid on.

6b. Programmi rakendamisel tuleks arvesse võtta erinevate kultuuri- ja loomesektorite eripära, probleeme, poliitikaraamistikke ja konkreetseid vajadusi. Seega käsitletakse neid audiovisuaal- ja uudistemeediasektorile pühendatud tegevussuuna (MEDIA+ tegevussuund) ning muudele kultuuri- ja loomesektoritele pühendatud tegevussuuna (tegevussuund „Loov Euroopa – kultuur”) kaudu.

7. **Tegevussuuna „Loov Euroopa – kultuur” alla kuuluvad kultuuri- ja loomesektorid peaksid [...] muu hulgas [...] hõlmama arhitektuuri, arhiive, raamatukogusid ja muuseume, kunstikäsitööd, materiaalsed ja vaimset kultuuripärandit, disaini (sh moedisain), festivale, muusikat, kirjandust, etenduskunsti, raamatuid, kirjastamist ja kujutavat kunsti. [...] Need on kultuuri [...] kui avaliku hüve ilmingud, mis tuginevad sageli intellektuaalomandiõigustele, [...] loovad tähendust, väljendavad [...] liidu väärtusi ning aitavad kaasa kultuuriliste õiguste kaitsmisele ja edendamisele, et parandada juurdepääsu kultuurile ja kultuuris osalemist.** Need meelitavad ligi kestlikku turismi ja kujundavad maailmaareenil dünaamilise maailmajao kuvandit ning kujutavad endast seetõttu liidu ja selle piirkondade jaoks suurt väärtust.

7a. Programmis tuleks täielikult tunnustada ja rõhutada nende sektorite olemuslikku ja kunstilist väärtust. Samal ajal tuleks programmis [...] tunnustada nende välist sotsiaalset ja majanduslikku panust, sealhulgas panust sotsiaalsesse ja territoriaalsesse ühtekuuluvusse, demokraatlikesse väärtustesse, heaolusse ja tervishoidu, ELi vastupanuvõimesse, kestlikku majanduskasvu, [...] töökohtade loomisse, [...] konkurentsivõimesse, loovusse, [...] innovatsiooni ja rohepöördesse.

8. Need [...] sektorid [...] on liidus riigipiire ja keelelisi eraldusjooni pidi killustunud. Samuti peavad need toime tulema paljude probleemidega, nagu rünnakud kunstilise eneseväljenduse vabaduse vastu, ebakindlad töötingimused, digiüleminek **koos digiplatvormide kasvava rolli** ja tehisintellekti kasutamise levikuga ning vajadus **leevendada** kliimamuutusi **ja** nendega kohaneda. Programm peaks aitama neil sektoritel sellistele probleemidele reageerida, oma potentsiaali täielikult ära kasutada ja otsustavalt tuleviku nimel tegutseda, tagades samal ajal teiste hulgas kohalike ja piirkondlike osalejate võimalikult laiaulatusliku osalemise eri kanalite ja vormide kaudu.

8a. Tegevussuund „Loov Euroopa – kultuur” peaks hõlmama kõiki selle alla kuuluvaid sektoreid käsitlevaid meetmeid. Selle horisontaalse lähenemisviisi täiendamiseks tuleks toetada valdkondlikke lähenemisviise nende sektorite puhul, mille ühised vajadused ja konkreetsed probleemid liidus nõuavad sihipärasemat lähenemisviisi, nagu muusika, raamatute kirjastamine ja raamatukogud. Need sihipärasemad meetmed võivad esineda eri vormides, hõlmates muu hulgas kultuuriauhindu, temaatilisi tegevusi ning suutlikkuse suurendamise ja vastastikuse õppimise meetmeid.

9. **Euroopa kultuuripärandi eesmärgid, põhimõtted ja väärtused kujutavad endast Euroopa ajaloolise mälu, mõistmise, identiteedi, dialoogi, ühtekuuluvuse ja loovuse ühist allikat.** Euroopa kultuuripärand, **nii materiaalne kui ka vaimne**, on ühine ja hindamatu pärand, mida ohustavad eelarvepiirangud, loodusõnnetused ja inimtegevusest tingitud katastroofid, kliimamuutused ja piirkondlikud konfliktid. Seda pärandit on oluline kaitsta ja säilitada, parandada [...] sellele juurdepääsu ja edendada [...] kollektiivset Euroopa identiteeti. **Oluline on tagada avatud ja kaasav juurdepääs kultuuripärandile, sealhulgas pärandispetsialistide asjakohase koolituse kaudu.** Digitaalne säilitamine tagab lisaks, et tulevased põlvkonnad saavad oma kultuuripärandist õppida, seda väärtustada ja sellest inspiratsiooni ammutada.

10. Programmist tuleks rahaliselt toetada ka Euroopa kultuuripärandi märgise ja Euroopa kultuuripealinnade meetmeid, **millega** tunnustatakse [...] ja **kaitstakse** [...] Euroopa rikkalikku kultuurilist mitmekesisust ja pärandit, seostades neid kohaliku tasandiga ja edendades kultuuripõhiseid arengustrateegiaid.
11. **MEDIA+ tegevussuund hõlmab meediat, sealhulgas audiovisuaal- ja uudistemeediasektoreid. See toetab** [...] muu hulgas sellist sisu nagu filmid, sarjad, **dokumentaalfilmid, animatsioon,** videomängud **ja immersiiivne reaalsus,** uudised ja teave, [...] aga ka teenuseid, nagu filmilainastused, tele- ja raadioringhääling, **taskuhäälingud** ning trüki- ja internetiväljaanded [...]. **Meediasektoritel on meie demokraatias, kultuuris ja majanduses ainulaadne seisund. Need sektorid tuginevad tihti intellektuaalomandiõigustele.** Digiüleminek, eelkõige tehisintellekti kasutamise levik, on kiirendanud eri meedialiikide sulandumist, muutnud tarbijakäitumist, häirinud äri- ja tulumudeleid ning intellektuaalomandi haldamist ja kasutamist. Seepärast peaks liit **toetama meediasektorite kestlikkust ja konkurentsivõimet** ning aitama [...] **neil** jõudsalt areneda [...]. **Liit** peaks soodustama **loovust ja** innovatsiooni ning **parandama** juurdepääsu rahastamisele, edendama uudistemeedia, audiovisuaalmeedia ja muude meediasektorite vahelist **koostoimet** [...] ning toetama eri liiki meediaüksuste koostööd kõikjal liidus. **Igasugune meedia toetamine või rahastamine osalevates riikides peaks täielikult austama meediavabadust ja meedia sõltumatust.**

12. Liidu audiovisuaalsektor seisab silmitsi **püsivate** probleemidega, mis tulenevad piiratud piiriülesest levikust, muutuvatest tarbimisharjumustest ja liiduväliste osalejate domineerimisest. Neid probleeme arvesse võttes tuleks liidu sekkumisega toetada Euroopa audiovisuaal- ja videomängusektorite [...] suutlikkust luua, rahastada, toota ja levitada Euroopa päritolu teoseid, **sh audiovisuaalset pärandit** kõigil platvormidel, mis on liidus ja väljaspool seda sihtrühmadele kättesaadavad ja atraktiivsed. **Loometoetus hõlmab muu hulgas audiovisuaalteoste stsenaariumi kirjutamise, arendamise ja tootmise toetamist, peamiselt kaastootmise ja sõltumatu tootmise toetamist. Kuna turutingimused ja audiovisuaalvaldkonnas tegutsejad jätkuvalt arenevad, tuleks programmi rakendamise raames kindlaks määrata konkreetsed kriteeriumid sõltumatu tootmisettevõtte määratlemiseks.** [...] **Liidu sekkumine** peaks **veelgi** edendama intellektuaalomandi transmeedialist kohandamist eri meediavormide vahel, aitama soodustada erineva turuvõimsusega liikmesriikide koostööd, **edendama eri suurusega turgudel tegutsevate üksuste laiemat osalemist** ning täiendama liidu audiovisuaalvaldkonna õigusraamistikku. **MEDIA+ tegevussuuna raames tuleks arvesse võtta riikidevahelisi erinevusi audiovisuaalteoste ja -sisu tootmises, levitamises, nende juurdepääsus ja nende tarbimises, aidates seeläbi kaasa võrdsemate tingimuste loomisele, laiendades erineva audiovisuaalvõimekusega riikide osalemist ja suurendades nendevahelist koostööd.**

13. Uudistemeediakanalid ja ajakirjanikud on kõikjal liidus üha suurema [...] surve all, mis on eelkõige **tingitud** [...] ülemaailmsete digiplatvormide esilekerkimisest **ja tehisintellekti teenuste mõjust**, tarbimisharjumuste muutumisest ja desinformatsiooni kasvavast levikust. Need probleemid mõjutavad uudistemeedia tulusid ja uudiste levitamist, pärssides uudistemeediakanalite elujõulisust ja vähendades üldsuse usaldust nende vastu ning piirates kodanike juurdepääsu mitmekesisele ja professionaalselt toodetud Euroopa ajakirjanduslikule sisule. Liit peaks toetama elujõulist, **usaldusväärset**, sõltumatut ja mitmekesist teabeökosüsteemi, kaitsma ohus olevaid ajakirjanikke **ja parandama nende turvalisust**. **See peaks** [...] edendama meediavabadust ja meedia mitmekesisust [...] ning tugevdama **meedia- ja teaberuumi usaldusväärset**[...]. **Nende eesmärkide saavutamiseks tuleks muu hulgas toetada professionaalse uudistemeedia ajakohastamist, sealhulgas ajakirjandustööd tõhustavate uuenduslike tavade kaudu, ning tugevdada kohaliku meedia rolli demokraatliku arutelu kaitsmisel, eelkõige uudistekõrbetes**. **Samuti peaks liit** edendama [...] meetmeid ja tõhustama [...] koostööd, mille eesmärk on võidelda desinformatsiooni vastu ning toetada **kõigi kodanike** digikirjaoskust ja meediapädevust **kõigis vanuserühmades ja haavatavates rühmades**. **Uudistemeedia toetamine peaks aitama edendada ja kaitsta regulatiivseid ja tunnustatud iseregulatsiooni standardeid, edendades seeläbi professionaalse ajakirjanduse ja usaldusväärse uudistesisu rolli**.

13a. Liidus tegutseb meedia üha enam piiriüleselt ja aitab kaasa siseturu toimimisele. Hiljutiste liidu algatuste, eelkõige määruse (EL) 2024/1083 (Euroopa meediavabaduse määrus) eesmärk on kõrvaldada meediateenuste vaba osutamise takistused ning suurendada läbipaistvust, õiguskindlust ja ausat konkurentsi kogu liidus. MEDIA+ eesmärgid peaksid olema kooskõlas direktiiviga 2010/13/EL ja määrusega (EL) 2024/1083 ning panema rõhku meedia sõltumatusele ja kestlikkusele.

14. Liidu demokraatlik ühiskond seisab silmitsi üha suuremate probleemidega. Desinformatsioon, sotsiaalne polariseerumine ja vihkamine, mis mõjutavad valimisi ja muid demokraatlikke protsesse, süvendavad kodanike usalduse vähenemist demokraatlike institutsioonide ja protsesside vastu. Euroopa demokraatia vastupanuvõime suurendamiseks on vaja kogu ühiskonda hõlmavat **õigustepõhist** lähenemisviisi.

15. Põhiõiguste kaitse ja edendamine aitab üles ehitada demokraatlikumat liitu. Diskrimineerimiskeeld **ja võrdõiguslikkus** on liidu [...] aluspõhimõtted, **mis on** sätestatud ELi toimimise lepingu artiklites **8, 10 ja** 19 ja harta artiklites 21 **ja 23 ning sätestatud ELi lepingu artiklis 2**. Võrdse ja diskrimineerimisvaba ühiskonna poole püüdlemine aitab vallandada mitmekesise elanikkonna potentsiaali ning edendada kultuurilist, majanduslikku ja sotsiaalset kasvu. Samuti aitab see tegeleda **soolise vägivalla ja** haavatavate rühmade vastu suunatud vägivalla – mis on otsene rünnak võrdõiguslikkuse vastu – oluliste algpõhjustega. **Sellest tulenevalt** [...] tuleks programmiga edendada meetmeid, mille eesmärk on võidelda mis tahes vormis diskrimineerimise ja sallimatusega, nii otsese kui ka kaudse diskrimineerimisega, **internetis ja väljaspool seda. Seejuures tuleks selles** [...] pöörata tähelepanu struktuurse ja interseksionaalse diskrimineerimise konkreetsetele vormidele, **et edendada võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise peavoolustamist** ning toetada asjakohaseid liidu poliitikaraamistikke. **Liidu üldpõhimõtete rakendamisel tuleks** programmiga toetada meetmeid, mille eesmärk on ennetada **antisemitismi ning rassismi ja** ksenofoobia kõiki vorme [...], **sealhulgas (kuid mitte ainult) mustanahaliste vastu suunatud rassismi, aasialaste vastu suunatud rassismi** ja moslemivastast vaenu, **sallimatust vähemustesse kuuluvate isikute, sealhulgas romade suhtes ning muid sallimatuse ja diskrimineerimise vorme, samuti vaenukõnet**, ning nende vastu võidelda. **Samuti tuleks sellega toetada meetmeid, mille eesmärk on ennetada** homofobiat, bifoobiat, transfoobiat, interfoobiat ning sallimatust ja diskrimineerimist sooidentiteedi alusel ja nende vastu võidelda. [...] ⁹ [...]

⁹ [...]

16. Harta artiklis 7 sätestatud õigus **era- ja perekonnaelu austamisele** [...] ning ELi toimimise lepingu artiklis 16 ja harta artiklis 8 sätestatud õigus isikuandmete kaitsele on tagatud spetsiaalse määruse¹⁰ ja direktiiviga¹¹. Liidu õigusraamistik sisaldab õigusnorme, millega tagatakse isikuandmete kaitse õiguse tulemuslik kaitse. Nende õigusaktidega tehakse riiklikele andmekaitse järelevalveasutustele ülesandeks suurendada üldsuse teadlikkust ja arusaamist isikuandmete töötlemisega seotud riskidest, normidest, kaitsemeetmetest ning õigustest. Programmiga tuleks aidata suurendada teadlikkust **ning** [...] viia läbi uuringuid ja muid asjakohaseid tegevusi selles valdkonnas. Võttes arvesse isikuandmete kaitse õiguse olulisust tehnoloogia kiire arengu ajastul, [...] **tuleks seda teha näiteks** riiklike andmekaitse järelevalveasutuste kaudu.

16a. Lapsed on täielikud õiguste omajad ning lapse õiguste, sealhulgas laste osalemise kaitse ja edendamine on üks Euroopa Liidu põhieesmärke. ELi lepingu artikli 3 kohaselt edendab liit muu hulgas lapse õiguste kaitset, tehes seda kooskõlas harta artikliga 24 ja ÜRO lapse õiguste konventsiooniga.

¹⁰ ELT L 119, 4.5.2016, lk 1–88.

¹¹ ELT L 119, 4.5.2016, lk 89–131.

16b. Puuetega inimeste õiguste ning nende täieliku ühiskonnas osalemise kaitse ja edendamine on üks Euroopa Liidu põhieesmärke, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 10 ja harta artiklis 26. Programmi raames tuleks aidata liidul ja liikmesriikidel täita ka ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni¹² osalisena võetud kohustust edendada, kaitsta ja tagada kõigi inimõiguste ja põhivabaduste täielikku ja võrdset teostamist kõigi puuetega inimeste poolt.

17. Liidu üks põhiväärtusi [...] ja eesmärke on sooline võrdõiguslikkus ning seda tuleks programmiga [...] **edendada**. Paljudest saavutustest hoolimata on endiselt märkimisväärsed probleemid, mis nõuavad **liidult täiendavat** [...] pühendumist. Muu hulgas tuleb tegutseda selle nimel, et vabaneda **igasugusest** soolisest vägivallast, **sealhulgas perevägivallast, seksuaalvägivallast ja kübervägivallast, edendada** kõrgeimaid tervisestandardeid, sealhulgas eelkõige seksuaal- ja reproduktiivtervise **ja -õiguste** valdkonnas, tagada võrdne palk ja majanduslik võimestamine, [...] töö- ja eraelu tasakaal ja [...] **hoolduskohustuste võrdne jaotus meeste ja naiste vahel**, võrdne **osalemine tööturul**, [...] karjäärivõimalused ja **õiglased** töötingimused, [...] kvaliteetne, **kättesaadav** ja kaasav haridus, [...] poliitika osalemine ja võrdne esindatus, [...] **tõhusad** institutsioonilised mehhanismid, mis tagavad naiste õigused, [...] samuti tuleb võidelda aktiivselt sooliste stereotüüpide vastu ja tegeleda interseksionaalse diskrimineerimisega. **Programmiga tuleks toetada soolise võrdõiguslikkuse ja soolõime edendamist, mis on üks liidu eesmärke kõigis liidu tegevustes.**

¹² ELT L 23, 27.1.2010, lk 35–36.

18. Sooline vägivald ning vägivald naiste, laste, noorte ja muude riskirühmade, nagu LGBTIQ-inimeste ning puuetega inimeste vastu kujutab endast põhiõiguste tõsist rikkumist ning seda esineb jätkuvalt kogu liidus kõigis sotsiaalsetes ja majanduslikes kontekstides. **Sellise vägivalla ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks on vaja pidevalt toetada naiste õiguste organisatsioone, naistele mõeldud tugiteenuseid ja muid vägivallaohvreid toetavaid organisatsioone, kes tegutsevad kõigis liikmesriikides esmaste reageerijatena ja kellel on soolise vägivalla ja muude vägivallavormide algpõhjuste ja ilmingutega tegelemiseks vajalikud eriteadmised.** Vägivald naiste ja muudesse riskirühmadesse kuuluvate isikute vastu on inimõiguste rikkumine ja otsene rünnak võrdõiguslikkuse vastu. Seega on sellise vägivalla ennetamine ja selle vastu võitlemine ühiskonna jaoks hädavajalik. **See** [...] aitab võidelda sellise diskrimineerimise vastu ja tegeleda vägivalla mõjuga, sealhulgas tervisemõjuga. Samal ajal aitab diskrimineerimisvaba ühiskonna tagamine tegeleda ka haavatavate rühmade vastu suunatud vägivalla algpõhjustega, sest need on omavahel lahutamatu seotud. Seetõttu tuleks programmi raames jätkata liidu pikaajalisi jõupingutusi kõigil tasanditel, et vägivalda ennetada [...], sellele reageerida [...] ja selle vastu võidelda [...], **muu hulgas vägivalla toimepanijatega tehtava ennetustöö kaudu**, samuti kõiki otseseid ja kaudseid vägivallaohvreid [...] kaitsta ja toetada [...], tuginedes Daphne programmi ja tegevussuuna viiele järjestikusele põlvkonnale¹³. Programmist tuleks toetada 11. mail 2011 Istanbulis vastu võetud Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla **ja perevägivalla** ennetamise ja tõkestamise konventsiooni [...] **ja direktiivi (EL) 2024/1385** eesmärkide saavutamist ning lapsi igasuguse vägivalla eest kaitsmist käsitleva komisjoni soovitus (integreeritud lastekaitse süsteemide arendamise ja tugevdamise kohta lapse parimates huvides)¹⁴ rakendamist. **Samuti tuleks sellega aidata** [...] liidul täita kohustusi, mille ta on võtnud [...] puuetega inimesi igasuguse ärakasutamise, vägivalla ja väärkohtlemise eest kaitsva ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni osalisena.

¹³ Daphne programmi kolm järjestikust põlvkonda ([EÜT L 34, 9.2.2000, lk 1](#); [ELT L 143, 30.4.2004, lk 1](#); [ELT L 173, 3.7.2007, lk 19–26](#)) ning õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi Daphne tegevussuuna ([ELT L 354, 28.12.2013, lk 62–72](#)) ning kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi Daphne tegevussuuna ([ELT L 156, 5.5.2021, lk 1–20](#)) tulemused.

¹⁴ C(2024) 2680 final ([ELT L, 2024/1238, 14.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj>](#)).

19. Koosõlas võrdset kohtlemist käsitleva liidu *acquis*'ga on liikmesriigid loonud võrdse kohtlemise edendamiseks sõltumatud asutused (edaspidi „võrdõiguslikkust edendavad asutused“), kellel on võrdõiguslikkuse edendamisel ja võrdset kohtlemist käsitlevate õigusaktide tulemusliku kohaldamise tagamisel oluline roll. **Lisaks** [...] tuleks programmist toetada ka Euroopa Liidu riiklike võrdõiguslikkust edendavate asutuste võrgustikku (Equinet), mis koosneb riiklikest võrdõiguslikkust edendavatest asutustest, nagu on sätestatud nõukogu direktiivis (EL) 2024/1499¹⁵ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2024/1500¹⁶. **See tuleneb asjaolust**, [...] et Equinet on ainus üksus, mis tagab võrdõiguslikkust edendavate asutuste **koostöö ning soodustab nende suutlikkuse suurendamist ja** tegevuse koordineerimist. Sellel on liikmesriikides liidu diskrimineerimisvastase õiguse tulemuslikul rakendamisel ülimalt tähtis roll.
20. Liidu kodanikel, kellest paljud korrapäraselt või vähemalt aeg-ajalt reisivad teise liikmesriiki või elavad, õpivad, töötavad või **teevad vabatahtlikku tööd** [...] teises liikmesriigis, peaks olema võimalus kasutada oma kodakondsusest tulenevaid õigusi, nad peaksid olema kindlad võrdsetes võimalustes ning selles, et nende õigused on tagatud ja kaitstud ilma igasuguse diskrimineerimiseta, kus nad ka liidus ei asuks. Kodanikud peaksid olema teadlikumad oma õigustest, mis tulenevad liidu kodakondsusest, nimelt õigusest liidus vabalt liikuda ja elada, õigusest hääletada teises liikmesriigis elades, õigusest esitada Euroopa Parlamendile petitsioone mis tahes ametlikus keeles, õigusest esitada kodanikualgatusi ja õigusest esitada Euroopa Ombudsmanile kaebusi institutsioonilise haldusomavoli kohta.

¹⁵ Nõukogu 7. mai 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1499 võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta isikute võrdse kohtlemise valdkonnas sõltumata isiku rassilisest või etnilisest päritolust, isikute võrdse kohtlemise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes sõltumata isiku usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, naiste ja meeste võrdse kohtlemise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas ning seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega ning millega muudetakse direktiive 2000/43/EÜ ja 2004/113/EÜ (ELT L, 2024/1499, 29.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1499/oj>).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1500 võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta naiste ja meeste võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste valdkonnas tööhõive ja elukutse küsimustes ning millega muudetakse direktiive 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL (ELT L, 2024/1500, 29.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1500/oj>).

21. Kodanike julgustamine demokraatias liidu tasandil aktiivsemalt osalema tugevdab Euroopa kodanikuühiskonda ja soodustab Euroopa identiteedi arengut. Seetõttu on kodanikuühiskonda, **sealhulgas väikeseid ja rohujuure tasandi kodanikuühiskonna organisatsioone** vaja toetada **ja võimestada** liidu väärtustest teadlikkuse suurendamisel, nende väärtuste edendamisel ja kaitsmisel ning liidu õigusest tulenevate õiguste tulemusliku kasutamise tagamisel. Kui liidu kodanikud osalevad liidu demokraatlikus elus, aitavad nad **ellu viia** esindusdemokraatiat [...]. **See on** liidu toimimise aluseks olev põhimõte, mis on ELi lepingu artiklis 2 sätestatud demokraatia kui väärtuse tegelik väljendus.
22. Selleks et tuua liit oma kodanikele lähemale ja [...] **soodustada** demokraatlikku osalust, on vaja mitmesuguseid meetmeid ja kooskõlastatud tegevust. **On vaja soodustada kodanike arusaamist poliitika kujundamise protsessist, et edendada paremat arusaamist ja teadlikkust** Euroopa kodakondsusest ja [...] identiteedist. [...] **Samuti on vaja** liidu tegevuses edendada [...] kodanikuaktiivsust. [...] Selleks et kodanikud oleksid teadlikud **Euroopa** ühisest ajaloost, on vaja ajaloolise mälu [...] **seotud tegevust** ja Euroopa ajaloolise mälu kriitilist analüüsi, **suurendades näiteks teadlikkust autoritaarsete ja totalitaarsete režiimide mõjust. Selline tegevus aitab ühtlasi** [...] luua aluse ühisele tulevikule ja ühistele väärtustele. Veelgi enam, programmiga hõlmatud valdkondades kohaliku, piirkondliku, riikliku ja riikidevahelise tasandi kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamine **ja võimestamine** aitab suurendada kodanike kaasatust ühiskonnas ja seeläbi nende aktiivset osalemist liidu demokraatlikus elus. Samal ajal **soodustab** [...] vastastikust mõistmist, kultuuridevahelist dialoogi, kultuurilist ja keelelist mitmekesisust, sotsiaalset kaasamist ja teiste austamist edendavate tegevuste (**nt sõpruslinnade liikumine ja linnade võrgustik**) toetamine liitu kuulumise tunde tekkimist ja Euroopa kodanikuks olemise ühist identiteedi**tunnetust**, mis põhineb ühisel arusaamisel meie ühistest euroopalikest väärtustest, kultuurist, ajaloost ja pärandist.

23. Kodanikuühiskonna organisatsioonid ja muud kodanikuühiskonna tegutsemisruumis osalejad, nagu sõltumatud inimõigustega tegelevad asutused, võrdõiguslikkust edendavad asutused ja ombudsmanid [...], täidavad olulist rolli, aidates poliitikat ellu viia, ergutades inimesi osalema, nõudes institutsioonidelt vastutust ja tõugates tagant positiivseid muutusi, **muu hulgas toetava tegevuse, strateegiliste kohtuvaidluste, kampaaniate, teavitamise ja muu järelevalvetegevuse kaudu.** Programm peaks aitama tagada **sellistele osalejatele** piisavad vahendid, aidates [...] luua soodsa keskkonna, **kus nad saavad** [...] tegutseda sõltumatult, vabalt, turvaliselt ja tulemuslikult, **ning toetama edukat kodanikuühiskonna tegutsemisruumi.** Sel eesmärgil peaks liidupoolne rahastamine täiendama riigi tasandi jõupingutusi, toetades, kaitstes, võimestades ja suurendades nende suutlikkust, nagu on rõhutatud Euroopa Parlamendi 19. aprilli 2018. aasta resolutsioonis¹⁷ ning nõukogu 10. märtsi 2023. aasta¹⁸ ja 7. märtsi 2025. aasta¹⁹ järeldustes. Kodanikuühiskonnal on oluline roll ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1937²⁰ tõhusa rakendamise tagamisel, **soodustades** [...] probleemidest rääkimise kultuuri ja soodsat keskkonda rikkumisest teatajatele. **Programmiga tuleks tagada ka avatud, turvaline ja soodne kodanikuühiskonna tegutsemisruum, pakkudes toetust ja kaitset kodanikuühiskonna organisatsioonidele, toetades muu hulgas meetmeid, mille eesmärk on ennetada ja käsitleda üldsuse osalemise vastaseid strateegilisi hagnosisid, tagades täieliku vastastikuse täiendavuse õigusprogrammiga. Programm peaks toetama ka struktureeritud ja pidevat dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonidega.**

¹⁷ 2018/2619(RSP) (ELT C 390, 18.11.2019, lk 117–119, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=oj:JOC_2019_390_R_0017).

¹⁸ ST 7388/23, nõukogu järeldused ELi põhiõiguste harta kohaldamise kohta; kodanikuühiskonna tegutsemisruumi roll põhiõiguste kaitsmisel ja edendamisel ELis.

¹⁹ ST 6878/25, nõukogu järeldused ELi põhiõiguste harta kohaldamise kohta: põhiõiguste edendamise, kaitse ja jõustamise rahastamine.

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj>).

24. Euroopa Liidu Kohus on kinnitanud, et liit on õiguslik konstruktsioon, mis tugineb põhieeldusele, et igal liikmesriigil on kõikide teiste liikmesriikidega – ja ta ühtlasi tunnistab, et neil on temaga – teatav hulk ühiseid väärtusi, millel liit rajaneb, nagu on täpsustatud ELi lepingu artiklis 2²¹. See eeldus põhineb liidu õiguse eripäradel ja olulistel tunnustel, sealhulgas selle autonoomial liikmesriikide õigusnormide ja rahvusvahelise õiguse suhtes. See eeldus tähendab ja põhjendab liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust nende väärtuste tunnustamisel ja seega neid ellu viiva liidu õiguse järgimisel. Sellest järeldub, et ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste järgimine liikmesriigi poolt on eeltingimus selleks, et liikmesriik saaks kasutada kõiki õigusi, mis tulenevad aluslepingute kohaldamisest tema suhtes. Euroopa Liidu Kohus on seetõttu kinnitanud, et **põhimõtteliselt** võib liit enda pädevusse kuuluvates valdkondades võtta meetmeid, et tagada ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste austamine.
25. [...] Euroopa ühiskond seisab silmitsi demokraatiat ohustavate probleemidega, nagu äärmusluse ja sallimatuse, desinformatsiooni ning vaenulike välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste [...] kasv. [...] **Seetõttu** on ülioluline, et selliseid liidu väärtusi nagu põhiõiguste austamine, võrdõiguslikkus, **sealhulgas sooline võrdõiguslikkus**, ja demokraatia jätkuvalt aktiivselt arendataks, kaitstaks ja edendataks, et tagataks nende järgimine ja et neid levitataks kodanike ja rahvaste seas **ning peetakse struktureeritud kodanikuühiskonna dialoogi**, et need väärtused oleksid ka edaspidi liidu projektis kesksel kohal. Nende väärtuste kaitse halvenemine mis tahes liikmesriigis võib avaldada kahjulikku mõju kogu liidule. Seetõttu on väga oluline, et käesolev programm aitaks kaitsta liidu väärtusi, sealhulgas põhiõiguste austamist, võrdõiguslikkust, [...] demokraatiat **ja õigusriigi põhimõtet**.

²¹ See tuleneb otseselt arvamusest 2/13, ECLI:EU:C:2014:2454, punkt 168.

26. **Eksisteerivad** looduslike ohtude, kliima- ja keskkonnakatastroofide, tervisealaste hädaolukordade, tehnikaga seotud õnnetusjuhtumite, muutuvate julgeolekuohtude ja muude häiretega seotud riskid. [...] **Seetõttu** on oluline suurendada liidu ja liikmesriikide suutlikkust kriise ennetada, nendeks valmistuda ja neile reageerida. Seepärast peaks programmiga toetama kodanike haridust ja osalemist kriisivalmiduse valdkonnas, **sealhulgas kultuuri- ja loomesektoris**, suurendades seeläbi ühiskonna vastupanuvõimet.
27. **Eespool toodut silmas pidades** peaks **programmiga** toetama meetmeid demokraatia kaitsmiseks ja tugevdamiseks liidus, **sealhulgas kohalikke demokraatiaalgatusi ja kogukonna moodustamist. Seda saab teha** üldsuse usalduse suurendamisega demokraatia ja demokraatlike institutsioonide vastu, demokraatia valmisoleku ja vastupanuvõime tugevdamisega ning kodanike kaasatuse [...] **ja** osalemise **edendamisega. Programmiga tuleks edendada ka Euroopa ajaloolist mälu**, teadlikkust ühisest ajaloost ja väärtustest **ning julgustada** [...] kodanikke [...] kasutama oma õigusi, sealhulgas valimisõigusi, austades täielikult liikmesriikide pädevust valimiste korraldamisel. **Peale selle** tuleks programmiga **edendada** elukestva hariduse kaudu kriitilist mõtlemist, kodanikuosalust ja demokraatiat, et kõigil kodanikel **areneksid** [...] oskused **paremini** ära tunda välisriigist lähtuvaid [...] infomanipulatsioone ja sekkumisi ning desinformatsiooni.
- 27a. Programm peaks võimaldama organisatsioonide laialdast osalemist. Arvesse tuleks võtta Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklis 349 osutatud äärepoolseimate piirkondade eripära.**

27b. Programmi tuleks rakendada kasutajasõbralikul viisil, sealhulgas kasutades kasutajasõbralikku taotlus- ja aruandemenetlust. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sellele, et programm oleks kättesaadav organisatsioonidele, sealhulgas kohalikele rohujuuretasandi kodanikuühiskonna organisatsioonidele kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja riikidevahelisel tasandil, ning toetusesaajate suutlikkusele. Kui kaalutakse programmi kättesaadavust organisatsioonidele, tuleks asjakohasel juhul kaaluda rahalise toetuse andmist kolmandatele isikutele, nagu on sätestatud määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 207 (edaspidi „sihttoetuse andmine kolmandatele isikutele“).

27c. Programmi raames projektide valimisel peaksid peamised hindamiskriteeriumid olema mõju, kvaliteet ja asjakohasus.

28. **Programmiga** tuleks **edendada** koostoimet ja vastastikust täiendavust instrumendiga „Globaalne Euroopa“, sest see **aitab** kultuurikoostöö kaudu edendada liidu rahvusvahelisi kultuurisuhteid ja **saavutada** liidu välistegevuse eesmärke.
29. Programmist tuleks toetada ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/788²² rakendamise tehnilise ja korraldusliku toe rahastamist, millega toetatakse seda, et kodanikud saavad kasutada oma õigust algatada ja toetada Euroopa kodanikualgatusi. Koos muude ELi toimimise lepingu artiklis 24 sätestatud õigustega tagab see õigus kodanike otsese osalemise liidu demokraatlikus elus.
30. [Järjepidevuse tagamiseks tuleks programmi raames eelarvelist tagatist ja rahastamisvahendeid – sealhulgas juhul, kui neid kombineeritakse muude tagastamatute toetustega segarahastamistoimingute raames – rakendada kooskõlas Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi kohaldatavate normidega Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi raames seda liiki toetuse andmiseks sõlmitud lepingute alusel.]

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/788 Euroopa kodanikualgatusi kohta (ELT L 130, 17.5.2019, lk 55, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/788/oj>).

31. [Kui programmi raames antakse **liidu** toetust eelarvelise tagatise või rahastamisvahendina, sealhulgas juhul, kui seda kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingu raames, tuleb seda anda üksnes Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi kaudu kooskõlas Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi kohaldatavate normidega.]
32. Komisjon peaks **saama** jagada eelarvelised kulukohustused aastateks osamakseteks. Sel juhul peaks komisjon võtma programmi rakendamise käigus aastaste osamaksete tegemisel arvesse rahalist abi saavate meetmete rakendamisel tehtud edusamme, meetmete rahastamiseks hinnanguliselt vajaminevaid summasid ning olemasolevaid eelarvevahendeid.
33. Programmi suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL, Euratom) 2024/2509²³. Selles on sätestatud liidu üldeelarve koostamise ja täitmise reeglid, sealhulgas reeglid sihttoetuste, auhindade, mitterahaliste annetuste, hangete, eelarve kaudse täitmise, finantsabi, rahastamisvahendite ja eelarveliste tagatiste kohta.

33a. Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 6 lõike 2 kohaselt järgitakse eelarve koostamisel ja täitmisel määruse (EL, Euratom) 2020/2092 sätteid. Lisaks peavad liikmesriigid ja komisjon vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 6 lõikele 3 tagama eelarve täitmisel Euroopa Liidu põhiõiguste harta järgimise kooskõlas harta artikliga 51 ning austama ELi lepingu artiklis 2 sätestatud liidu väärtusi, mis on eelarve täitmisel asjassepuutuvad.

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

34. Vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2024/2509, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013²⁴, nõukogu määrusele (EÜ, Euratom) nr 2988/95²⁵, nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96²⁶ ja nõukogu määrusele (EL) 2017/1939²⁷ tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise ja pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, saamata jäänud, alusetult väljamakstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) kooskõlas määrustega (EL, Euratom) nr 883/2013 ja (Euratom, EÜ) nr 2185/96 korraldada juurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrole ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib Euroopa Prokuratuur uurida pettusi ja muud ebaseaduslikku tegevust, mis kahjustavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371²⁸. Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikojale vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>).

²⁵ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj>).

²⁶ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

²⁷ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj>).

Programmis osalevad kolmandad riigid peavad vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikojale andma vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks.

35. [Programmi tuleb rakendada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) [XXX]* [tulemusraamistiku määrus], millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise ja eelarve tulemuslikkuse raamistik, sealhulgas normid, millega tagatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 33 lõike 2 punktis d osutatud põhimõtte „ei kahjustata oluliselt“ ja punktis f osutatud soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte ühtne kohaldamine, liidu programmide ja tegevuste tulemuslikkuse seire ja aruandluse normid, liidu rahastamisportaali loomise normid, programmide hindamise normid ning muud horisontaalsed sätted, mida kohaldatakse kõigi liidu programmide suhtes, näiteks need, mis käsitlevad teavet, teavitustegevust ja nähtavust, võttes samal ajal arvesse tegevuste ja prioriteetide ulatust ja laadi.]

35a. Programmiga peaks edendama ka valdkondadevahelist koostööd ja koostöimet kultuuri, meedia ja kodanikuühiskonna vahel. Valdonnaülestes ja horisontaalsetes tegevustega käsitletakse ühiseid, sealhulgas tehisintellekti kasutamisest tulenevaid probleeme. Tehisintellekti ajastul on inimeste loovus endiselt asendamatu. Sellega seoses tuleks edendada uuenduslike vahendite ja sisutehnoloogia, eelkõige tehisintellekti eetilist, kestlikku ja vastutustundlikku kasutamist, näiteks soodustades kultuuri- ja loomeandmete kaitset ja väärindamist, austades täielikult intellektuaalomandiõigusi.

35b. Programmist tuleks toetada digitehnoloogia kasutamist kultuuri- ja loomesektorites, sealhulgas kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ja demokraatiat edendavate audiovisuaal- ja meediaplatvormide ning -tehnoloogiate arendamist täielikus vastastikususes täiendavuses Euroopa Konkurentsivõime Fondiga.

36. **Programmist** tuleks **asjakohaste vahenditega** toetada ka **AgoraEU** teabepunktide rolli **ja toimimist**. [...] [...] **Osalevatel riikidel peaks olema võimalik valida kõige sobivam viis selliste AgoraEU teabepunktide haldamiseks. AgoraEU teabepunktid peaksid edendama programmi, andma asjakohast teavet liidu poliitika raames kättesaadava rahalise toetuse eri liikide kohta ning aitama ettevõtjatel programmi raames toetust taotleda. Selleks peaksid AgoraEU teabepunktid toetama võimalikke toetusesaajaid taotlusmenetluse, kasutajasõbraliku teabe ja programmi tulemuste levitamise, partnerite otsimise, koolituse ja formaalsustega seotud aspektides. Lisaks peaksid AgoraEU teabepunktid stimuleerima piiriülest koostööd ja heade tavade vahetamist programmiga hõlmatud sektorites. AgoraEU teabepunktid peaksid** aitama kaasa [...] programmi teavitustegevusele, nähtavusele ja levitamisele kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) [XXX]* [tulemusraamistiku määrus]²⁹. [...] **AgoraEU** teabepunktid peaksid täitma oma ülesandeid sõltumatult ja ilma et avaliku sektori asutused sekkuksid nende otsuste tegemisse ning neil ei tohiks olla mingit vastutust programmi haldamise eest³⁰.

²⁹ **Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [XXX]*, millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise normid ja eelarve tulemuslikkuse raamistik, sealhulgas normid, mida kohaldatakse kõigi liidu programmide suhtes seoses teavet, teavitustegevust ja nähtavust puudutavate kohustustega, sealhulgas seoses toetusesaajate ja rakenduspartnerite kohustustega [tulemusraamistiku määrus].**

³⁰ [...]

36a. Programm peaks olema osalemiseks avatud kolmandatele riikidele, kui see on liidu huvides. Selleks võib liit lubada kolmandate riikide täielikku või osalist liitumist programmi osaks olevate meetmetega, kui asjaomase riigiga on sõlmitud asjakohased rahvusvahelised lepingud ja kooskõlas nendes lepingutes sätestatud tingimustega. Kolmandad riigid peaksid hõlmama ka Euroopa mikroriikide kategooriat (Andorra Vürstiriik, Monaco Vürstiriik, San Marino Vabariik ja Vatikani Linnriik). Programmiga liitumine peaks tagama õiglase tasakaalu kolmanda riigi panuse ja tema saadava kasu vahel ning tagama liidu finants- ja julgeolekuhuvide kaitse. Kolmandate riikide osalemise üle otsustamisel järgitakse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vastavaid õigusi, mis tulenevad ELi toimimise lepingu artiklist 218.

37. Vastavalt nõukogu otsuse (EL) 2021/1764³¹ artikli 85 lõikele 1 võivad ülemeremaades ja -territooriumidel asuvad isikud ja üksused saada rahastust vastavalt programmi reeglitele ja eesmärkidele ning vastavalt korrale, mida võidakse kohaldada asjaomase ülemeremaa või -territooriumiga seotud liikmesriigi suhtes.

³¹ Nõukogu 5. oktoobri 2021. aasta otsus (EL) 2021/1764 ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta, sealhulgas ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelised suhted (otsus ÜMTde, sealhulgas Gröönimaa assotsieerimise kohta) (ELT L 355, 7.10.2021, lk 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2021/1764/oj>).

38. Kolmandate riikide osalemine audiovisuaalvaldkonna erieesmärgis eeldab teataval tasemel vastastikkust ja õigusnormide ühtlustamist. Seetõttu tuleks **asjaomaste** [...] lepingute sõlmimisel arvesse võtta nende riikide audiovisuaalalgude olukorda, nende õigusraamistike lähesust liidu audiovisuaalmeedia *acquis*'le, eelkõige direktiivile 2010/13/EL, ning juurdepääsu nende toetuskavadele. See on eriti oluline **seoses** teiste Euroopa riikidega, kelle audiovisuaalteoste suhtes kohaldatakse Euroopa päritolu teoseid edendava direktiivi 2010/13/EL sätteid, eelkõige kvoodisüsteemi. Ühinevate riikide, kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide puhul **võib** nõue viia riigi õigusaktid vastavusse direktiiviga 2010/13/EL **olla** tõhus stiimul, et kiirendada nende riikide tööd õigusnormide üldisel ELi *acquis*'ga vastavusse viimisel.

38a. Et tagada ühetaolised tingimused programmi rakendamiseks tööprogrammide kaudu, tuleks komisjonile anda rakendusvolitused. Neid volitusi tuleks kasutada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrusega (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes.

39. Kuna käesoleva määruse **eesmärke** ei suuda liikmesriigid piisalt saavutada, küll aga saab neid probleemide riikideülese laadi tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
40. Käesoleva määrusega luuakse [aastateks 2028–2034] programm, mis asendab määrustega (EL) 2021/692 ja (EL) 2021/818 aastateks 2021–2027 loodud programmid. Määrused (EL) 2021/692 ja (EL) 2021/818 tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega luuakse programm „AgoraEU“ (edaspidi „programm“) ning sätestatakse programmi eesmärgid, selle eelarve [ajavahemikuks 2028–2034], liidupoolse rahastamise vormid ja sellise rahastamise reeglid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses **kasutatakse** järgmisi mõisteid[...]:

„väljavalimismenetlus“ – määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 2 punktis 3 määratletud väljavalimismenetlus, samuti menetlused, millega delegeeritakse toetuse rakendamine ja andmine rahastamisvahendite kaudu, antakse eelarveline tagatis või antakse toetust eelarvelise tagatise alusel;

„kultuuri- ja loomesektorid“ – kõik sektorid,

- a) millest paljudel on potentsiaali innovatsiooni ja töökohtade loomiseks, eelkõige intellektuaalomandiõiguste alusel, ning mille tegevus
- i) tugineb kultuurilistele väärtustele ning kunstilisele ja muule individuaalsele või kollektiivsele loomingulisele väljendusele ning
 - ii) hõlmab selliste kaupade ja teenuste arendamist, loomist, tootmist, levitamist ja säilitamist, mis kätkevad endas kultuurilist, kunstilist või muud loomingulist väljendust, ning selliseid seonduvaid funktsioone nagu haridus või juhtimine;
- b) olenemata sellest,
- i) kas nimetatud sektorite tegevus on suunatud turule või mitte,
 - ii) millist liiki struktuur tegevust läbi viib ning
 - iii) kuidas seda struktuuri rahastatakse;

kõnealused sektorid hõlmavad muu hulgas arhitektuuri, arhiive, raamatukogusid ja muuseume, kunstkäsitööd, audiovisuaalseid teoseid (sh filmid, televisioon, videomängud ja multimeedia), materiaalet ja vaimset kultuuripärandit, disaini (sh moedisain), festivale, muusikat, kirjandust, etenduskunsti, kirjastamist (raamatud ja trükiajakirjandus), raadiot ja kujutavat kunsti.

Programmi eesmärgid

1. Programmi üldeesmärk on **kaitsta, säilitada, arendada ja** edendada kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning kultuuri- ja keelepärandit, suurendada kultuuri- ja loomesektorite, eelkõige meedia- ja audiovisuaalsektori konkurentsivõimet **ja kestlikku innovatsiooni**, kaitsta **ja tugevdada** kunsti- ja meediavabadust ning kaitsta ja edendada võrdõiguslikkust, **sealhulgas soolist võrdõiguslikkust**, kodanikuaktiivsust, õigusi ja väärtusi, mis on sätestatud aluslepingutes ja hartas, suurendades sellega demokraatlikku osalust ja ühiskonna vastupanuvõimet.
2. Lõikes 1 seatud üldeesmärgi raames on programmil järgmised tegevussuunad, millega rakendatakse järgmisi erieesmärke:
 - a) tegevussuund „Loov Euroopa – kultuur“:
 - i. toetada **ja suurendada** piiriülest kultuuri- **ja kunstiloomet ning** koostööd, **liikuvust**, osalemist, **juurdepääsu** ja juurdepääsetavust **ning** [...] mitmesuguste kultuuriteoste piiriülest levitamist, tugevdades samal ajal **artikli 3 lõike 2 punktiga b hõlmamata** kultuuri- ja loomesektorite sotsiaalset, majanduslikku ja rahvusvahelist mõõdet („kultuur“);
 - b) MEDIA+ tegevussuund:
 - i. toetada audiovisuaal- ja videomängude **sektori** kultuurilist **ja keelelist** mitmekesisust ja konkurentsivõimet, eelkõige edendades Euroopa päritolu **teoste ja** sisu [...] loomist, **reklaamimist** ja piiriülest levitamist ning kodanike juurdepääsu [...] **neile** („audiovisuaalvaldkond“);
 - ii. edendada vaba, elujõulist, **pluralistlikku** ja mitmekesist liidu teabeökosüsteemi, eelkõige toetades **ja kaitstes** vaba ja sõltumatut ajakirjandust ja uudistemeediat, parandades kodanike juurdepääsu usaldusväärsele **ja kindlale** teabele, [...] võideldes desinformatsiooni vastu ja **edendades meediapädevust** („uudised“);

- c) demokraatia, kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste (CERV+) tegevussuund, **et edendada ja kaitsta liidu väärtuseid:**
- i. aidata kaitsta ja edendada põhiõigusi, võrdõiguslikkust, **sealhulgas soolist võrdõiguslikkust**, [...] mittediskrimineerimist ja liidu kodanike õigusi, **muuhulgas** aluslepingutes **ja hartas** sätestatud **kodanike vaba liikumise** õigust, ning suurendada kodanikuühiskonna mõjuvõimu („õigused, võrdõiguslikkus, kodanikud ja kodanikuühiskond“);
 - ii. aidata **ennetada** soolist vägivalda ning laste ja muude sellise vägivalda ohus olevate rühmade vastast vägivalda **ning** selle vastu võidelda („Daphne“);
 - iii. aidata suurendada demokraatlikku osalust ja edendada õigusriigi põhimõtte järgimist („demokraatlik osalus ja õigusriik“).
3. Selleks et maksimeerida kõigi lõikes 2 nimetatud tegevussuundade mõju ja suurendada nende koostoimet, toetatakse programmiga valdkonnaüleseid ja horisontaalseid tegevusi, mis aitavad saavutada lõikes 1 nimetatud üldeesmärke, eelkõige arendades koostoimet kultuuri- ja meediasektori ja kodanikuühiskonna vahel ning edendades valdkondadevahelist koostööd ja innovatsiooni.

II PEATÜKK

Tegevussuund „Loov Euroopa – kultuur“

Artikkel 4

Kultuur

Tegevussuuna „Loov Euroopa – kultuur“ kultuuri erieesmärk keskendub järgmistele ülesannetele:

- a) edendada eri vormides piiriülest loometegevust, koostööd ja vahetusi, [...] sealhulgas **igas suuruses organisatsioonide vaheliste koostööprojektide ja partnerluste**, kunstnike ning kultuuri- ja loometöötajate liikuvuse [...] **ning** kunstiresidentuuride kaudu;
- b) parandada **muu hulgas kultuurihariduse ja** kultuurilise kaasamise kaudu kõigi, eelkõige noorte juurdepääsu kultuurile, **kunstile** ja kultuuripärandile ning neis osalemist ning tugevdada sotsiaalset vastupanuvõimet ja ühtekuuluvust, eelkõige põlvkondadevahelist õiglust, võrdõiguslikkust ja mitmekesisust;
- c) toetada Euroopa mitmekesise kultuuri- **ja kunstilise** sisu ringlust, levitamist, reklaamimist, nähtavust **ja leitavust** kogu liidus ja rahvusvahelisel tasandil mitmesuguste kanalite kaudu, sealhulgas alustavatele kunstnikele mõeldud Euroopa platvormide, **alustavate kunstnike või** noorte kunstnike [...] koolitamise ja [...] reklaamimisega tegelevate üksuste toetamise, kunstilise ande ja tippaseme edendamiseks mõeldud auhindade, ringreiside, **näituste**, festivalide ja tõlkimise kaudu;

- d) parandada **tegevussuunaga „Loov Euroopa – kultuur“ hõlmatud** kultuuri- ja loomesektorite suutlikkust ja oskusi juhtida innovatsiooni ja edendada konkurentsivõimet ning tulla toime rohe- ja digipöördega, sealhulgas kultuuri- ja loomeorganisatsioonide võrgustike toetamise, **talentide arendamise**, koolituse ja vastastikuse õppimise kaudu;
- e) edendada kultuuripoliitika arendamist liidu tasandil koostöö tegemise ning heade tavade **ja teadmiste** vahetamise kaudu ning parandada tõendusbaasi tõhusama andmete kogumise, [...] analüüsimise ja katsemeetmete abil **ning turuanalüüsi suutlikkuse toetamise abil**;
- f) edendada liidu rahvusvahelisi kultuurisuhteid **kultuurikoostöö kaudu, mis aitab kaasa kultuuri- ja välistegevuse eesmärkide saavutamisele** [...];
- g) toetada Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuste nr 445/2014/EL³² ja nr 1194/2011/EL³³ rakendamist.

Kultuuri erieesmärgi rakendamisel võetakse täielikult arvesse kunstivabadust ja kultuuri **ja keele** väljendusvormide mitmekesisust **ning säilitatakse ja edendatakse kultuuri olemuslikku väärtust**. [...] **See aitab ka** parandada kunstnike ning kultuuri- ja loometöötajate töötingimusi.

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta otsus nr 445/2014/EL, millega kehtestatakse liidu meede „Euroopa kultuuripealinna“ aastateks 2020–2033 ja tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1622/2006/EÜ (ELT L 132, 3.5.2014, lk 1, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec/2014/445\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2014/445(1)/oj)).

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta otsus nr 1194/2011/EL Euroopa kultuuripärandi märgist käsitleva Euroopa Liidu meetme kohta (ELT L 303, 22.11.2011, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/1194/oj>).

III PEATÜKK

MEDIA+ tegevussuund

Artikkel 5

Audiovisuaalvaldkond

MEDIA+ tegevussuuna audiovisuaalvaldkonna erieesmärk keskendub järgmistele ülesannetele:

- a) toetada selliste eri vormides ja žanrites Euroopa audiovisuaalteoste loomist, **eeskätt sõltumatute tootjate ja kaastootjate poolt**, millel on potentsiaal jõuda piiriüleselt mitmekesise publikuni;
- b) edendada kogu liidus ja rahvusvahelisel tasandil Euroopa audiovisuaalteoste piiriülest ringlust, levitamist **teatrites ja internetis**, esiletõstmist, **leitavust, reklaamimist, juurdepääsetavust, keelelist mitmekesisust** ja nähtavust kõigil andmekandjatel, sealhulgas kooskõlastatud levitamisstrateegiate ning turundus- ja müügiedendusvahendite abil **ning subtiitritega varustamise ja dubleerimise abil**;
- c) suurendada Euroopa audiovisuaalteoste publikut, sealhulgas Euroopa kinode, festivalide ja teavituskampaaniate võrgustiku **ja filmikultuurilise pädevuse** kaudu, ning tegeleda eelkõige Euroopa noorte ja alateenindatud **piirkondadega**;
- d) toetada Euroopa videomängude ja immerstiivse sisu arendamist ja prototüüpide loomist, sealhulgas turutestimise, reklaamimise ja leitavuse, sihtrühmapõhiste strateegiate ning kõigil platvormidel levitamise kaudu;
- e) edendada **oskuste ja** talentide arendamist **ning suutlikkuse suurendamist, eelkõige reageerimaks muutustele loomingus, turul ja tehnoloogias**;

- ea) hõlbustada** rahastamise kättesaadavust, **pöörates erilist tähelepanu väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd)**³⁴, ettevõtjatevahelist teabevahetust ja võrgustike loomist, uuenduslike vahendite ja ärimudelite **kasutuselevõtmist**, vastuvõtmist **ja rakendamist** ning meediavaldkondadeülese intellektuaalomandi kasutamise strateegiaid;
- f) soodustada poliitilist dialoogi, parimate tavade vahetamist ning andmete kogumist ja andmeanalüüsi, sealhulgas liikmemaksu tasumist liidu liikmesuse eest Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskuses;
- g) aidata rakendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/13/EL³⁵.

Audiovisuaalvaldkonna erieesmärgi rakendamisel võetakse arvesse eri riikide eripära, eelkõige seoses sisu tootmise ja levitamise ning sellele juurdepääsuga, nende turgude suuruse ja eripäraga ning nende kultuurilise ja keelelise mitmekesisusega viisil, mis laiendab erineva audiovisuaalvõimekusega riikide osalemist ja suurendab nendevahelist koostööd, aidates seeläbi kaasa võrdsemate tingimuste loomisele.

Audiovisuaalvaldkonna erieesmärgi rakendamisel võetakse täielikult arvesse kunstivabadust. [...]

³⁴ **Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) kontseptsiooni tähendus on määratletud komisjoni 6. mai 2003. aasta soovituses mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).**

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (ELT L 95, 15.4.2010, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj>).

Artikkel 6

Uudised

MEDIA+ tegevussuuna uudiste erieesmärk keskendub järgmistele ülesannetele:

- a) kaitsta uudistemeedia kanaleid ja ajakirjanikke, eriti kui nad seisavad silmitsi ohtudega, jälgida ja hinnata meediavabadust ja meedia mitmekesisust siseturul ohustavaid riske ja tegeleda nendega ning edendada ajakirjandus- ja toimetuslikke standardeid;
- b) tõhustada professionaalse ajakirjandusliku sisu tootmist, levitamist, tarbimist **ja arhiveerimist**, uurivat ajakirjandust **ning toetada piirkondlikke ja** kohalikke uudiste**organisatsioone** ja avalikku huvi pakkuvat meediat;
- c) toetada uudistemeedia digiüleminekut, **pöörates erilist tähelepanu väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning piirkondlikele ja kohalikele uudisteorganisatsioonidele**, uuenduslikele tavadele, uutele tootmis-, levitamise- ja ärimudelitele, hõlbustada juurdepääsu rahastamisele ning soodustada piiriülest tegevust ja uudistemeedia töötajate ümber- ja täiendõpet;
- d) tõhustada koostööd ja edendada meetmeid, **mille** eesmärk on jälgida ja kaitsta internetipõhist teaberuumi, sealhulgas **ennetada**, avastada ja **analüüsida** desinformatsiooni ning välisriigist lähtuvaid infomanipulatsioone ja sekkumisi ning nende vastu võidelda, **tugevdades seeläbi demokraatlikku** vastupanuvõimet kogu liidus;
- e) edendada digikirjaoskuse ja meediapädevusega seotud tegevusi, et võimaldada **kõigil** kodanikel **kõigis vanuserühmades** kasutada ja arendada kriitilist **mõtlemist ja kriitilist** arusaamist teabeökosüsteemist, **võttes muu hulgas arvesse tehisintellekti kasutamist ja mõju**;
- f) tugevdada poliitilist dialoogi, andmete kogumist ja andmeanalüüsi ning ühiste standardite väljatöötamist, sealhulgas toetades Euroopa meediateenuste nõukoja tööd.

Uudiste erieesmärgi rakendamisel võetakse täielikult arvesse meediatoimetuste sõltumatust ja kutsestandardeid.

IV peatükk

CERV+ tegevussuund

Artikkel 7

Õigused, võrdõiguslikkus, kodanikud ja kodanikuühiskond

CERV+ tegevussuuna õiguste, võrdõiguslikkuse, kodanike ja kodanikuühiskonna erieesmärk keskendub järgmistele ülesannetele:

- a) edendada võrdõiguslikkust, [...] ennetada diskrimineerimist soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse, seksuaalse sättumuse **või soolise identiteedi** alusel ning rassismi ja sallimatuse kõiki vorme, **sealhulgas mitmekordset ja läbipõimunud diskrimineerimist**, ja võidelda nende vastu **ning edendada võrdõiguslikkuse lõimimist, austades harta artiklis 21 sätestatud mittediskrimineerimise põhimõtet**;
- b) edendada soolist võrdõiguslikkust, soolõimet, **töö- ja eraelu tasakaalu** ning **kõigi naiste ja tütarlaste** mõjuvõimu suurendamist, **samuti** kaitsta ja edendada naiste võimalust täiel määral kasutada oma õigusi;
- c) edendada juurdepääsetavust ning kaitsta ja edendada puuetega inimeste õigusi, **sealhulgas** toetades ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni rakendamist **liidus**;
- d) kaitsta ja edendada lapse õigusi;
- e) kaitsta ja edendada väljendusvabadust, õigust eraelu puutumatusel, isikuandmete kaitset ja õigusi digikeskkonnas;

- f) edendada elujõulist kodanikuühiskonna tegutsemisruumi, suurendades selliste kodanikuühiskonna organisatsioonide, inimõiguste kaitsjate ja teiste asjaomaste osalejate suutlikkust, kes kaitsevad ja edendavad kõigil tasanditel aluslepingus sätestatud õigusi ja suurendavad kodanike teadlikkust nendest, edendavad ELi demokraatia vastupanuvõimet, mittediskrimineerimist ja võrdõiguslikkust ja laiemalt selliste liidu väärtuste nagu põhiõiguste, õigusriigi põhimõtte ja demokraatia austamist ning kaitsevad ja edendavad harta järgimist, ning pakkudes neile rahalist toetust.

Artikkel 8

Daphne

CERV+ tegevussuuna Daphne erieesmärk keskendub järgmistele ülesannetele:

- a) ennetada igasugust naiste ja tütarlaste vastast soolist vägivalda **ja** perevägivalda, **suurendada sellealast teadlikkust**, reageerida sellele ning võidelda selle vastu kõigil tasanditel;[...]
- aa) ennetada igasugust** laste, noorte ja eakate, LGBTIQ-inimeste, puuetega inimeste ja teiste riskirühmade vastast vägivalda, **reageerida sellele ning võidelda selle vastu kõigil tasanditel**;
- b) kaitsta ja toetada kõiki **punktides** a **ja aa** osutatud vägivalda otseseid ja kaudseid ohvreid;

[...] seeläbi toetada **naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise** eesmärkide saavutamist **liidus, nagu on osutatud** Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsioonis (**Istanbuli konventsioon**) ja direktiivis (EL) 2024/1385, ning laste seksuaalse ärakasutamise eest kaitsmise eesmärkide saavutamist, nagu on sätestatud Euroopa Nõukogu konventsioonis laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest (**Lanzarote konventsioon**).

Demokraatlik osalus ja õigusriik

CERV+ tegevussuuna demokraatliku osaluse ja õigusriigi erieesmärk keskendub järgmistele ülesannetele:

- a) kaitsta ja edendada liidu kodakondsusega seotud õigusi ning kodanike **ja kodanikuühiskonna** osalemist ja kaasatust liidu demokraatlikus ja ühiskondlikus elus, **sealhulgas demokraatliku dialoogi ning osalusdemokraatia kaudu**, ning toetada avatud, vastupidavat, õigustel põhinevat ja võrdset ühiskonda, mis põhineb õigusriigi põhimõttel;
- b) toetada vabasis, õiglasi, vastupidavaid, juurdepääsetavaid, **läbipaistvaid** ja kaasavaid valimis- ja demokraatlikke protsesse **kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja liidu tasandil**;
- c) edendada kodanikuteadlikkust ja paremat arusaamist liidust, selle ühisest ajaloost, mälust ja mitmekesisusest, et edendada vastastikust mõistmist, sallivust **ja sotsiaalset ühtekuuluvust**.

Valdkonnaüleised ja horisontaalsed prioriteedid ja tegevused

Artikkel 10

Artiklis 3 seatud üldeesmärgi raames toetatakse programmiga järgmisi valdkonnaüleseid ja horisontaalseid prioriteete ja tegevusi:

- a) valdkondadevaheline koostöö ja innovatsioon kultuuri-, meedia- ja kodanikuühiskonna valdkonnas ning avaliku arutelu usaldusvääruse kaitse; seeläbi tugevdatakse **usaldust**, demokraatia vastupanuvõimet, ühiskonna valmisolekut ning kultuurilist ja kodanikuaktiivsust;
- b) uuenduslike vahendite ja sisutehnoloogia, eelkõige tehisintellekti [...] **eeiline**, vastutustundlik, **kestlik ja õigustel põhinev** kasutamine ning oskuste arendamine ja suutlikkuse suurendamine valdkondadevaheliste lähenemisviiside kaudu;
- c) kultuuri-, meedia- ja kodanikuühiskonna valdkonnas asjakohaste liidu õigusaktide ja poliitika väljatöötamise, rakendamise ja seire meetmed, mida vajaduse korral rakendatakse ka riiklike ametiasutuste ja sidusrühmade vahelise koostöö kaudu;
- ca) programmi reklaamimise, võimalikele toetusesaajatele teabe, erapooletute suuniste ja abi andmise, programmi tulemuste tutvustamisele ja levitamisele kaasaaitamise ning piiriülese koostöö stimuleerimise eest vastutavate AgoraEU teabepunktide loomine ja tegevus koos asjakohaste vahenditega varustamisega;**
- d) kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) [XXX]* [tulemusraamistiku määrus] sätetega programmi ja selle rahastamisvõimaluste tutvustamine, sealhulgas [...] **AgoraEU** teabepunktide kaudu; seeläbi parandatakse programmi tulemustest teavitamist ning nende nähtavust ja levitamist.

Valdkonnaüleste ja horisontaalsete prioriteetide ja tegevuste rahastamine määratakse kindlaks nende laadi ja ulatuse alusel. **See ei piira ega kahjusta programmi üksikute tegevussuundade autonoomiat, prioriteete ega nende raames rahastatavaid tegevusi.**

VI PEATÜKK

Finantssätted

[Artikkel 11

Eelarve

1. Esialgne rahastamispakett programmi rakendamiseks ajavahemikul 2028–2034 on 8 582 000 000 eurot jooksevhindades.
2. Eelarvelised kulukohustused, mis on seotud rohkem kui üht eelarveaastat hõlmavate meetmetega, võib jaotada mitme eelarveaasta peale.
3. Assigneeringuid võib kanda liidu eelarvesse ka pärast 2034. aastat, et katta vajalikud kulud ja hallata meetmeid, mis ei ole programmi lõpuks veel lõpule viidud.
4. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rahastamispaketti ning artiklis 12 osutatud täiendavaid vahendeid võib kasutada ka programmi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, organisatsioonide infotehnoloogiasüsteemide ja -platvormide arendamiseks, teabe- ja kommunikatsioonitegevuseks, sealhulgas liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamiseks, ning muuks tehniliseks ja haldusabiks või personaliga seotud kuludeks, mida komisjon programmi haldamisel kannab.]

Täiendavad vahendid

1. Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantsasutused või muud kolmandad isikud võivad programmi täiendavalt rahaliselt või mitterahaliselt toetada. Täiendavat rahalist toetust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõike 2 punktide a, d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.
2. Vahendeid, mis on liikmesriikidele eraldatud eelarve jagatud täitmise raames, võib liikmesriikide palvel teha kättesaadavaks programmi jaoks. Komisjon haldab neid vahendeid otse või kaudselt kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga a või c. Need täiendavad käesoleva määruse artikli 11 lõikes 1 osutatud summat. Neid vahendeid kasutatakse asjaomaste liikmesriikide huvides. Kui komisjon ei ole võtnud eelarvet otse või kaudselt täites juriidilist kohustust programmi jaoks selliselt kättesaadavaks tehtud täiendavate summade osas, võib vastavad kulukohustustega sidumata summad asjaomase liikmesriigi taotlusel ühte või mitmesse vastavasse lähteprogrammi või nende õigusjärglasesse tagasi kanda.

Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Programmi rakendatakse koostoimes muude liidu programmidega. Meede, mis on saanud liidu toetust mõnest teisest programmist, võib saada toetust ka käesoleva programmi alusel. Iga rahalise toetuse suhtes kohaldatakse vastava liidu programmi reegleid või kõigi toetuste suhtes võidakse kohaldada ühtseid reegleid ja võtta üks juriidiline kohustus. Kui kõik liidu rahalised toetused põhinevad rahastamiskõlblikel kuludel, ei tohi liidu eelarvest antav kumulatiivne toetus ületada meetme rahastamiskõlblike kulude kogusummat ja selle võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas toetuse tingimusi käsitlevate dokumentidega.
2. Programmi kohaseid väljaalimismenetlusi võib korraldada eelarve otsese või kaudse täitmise raames ühiselt liikmesriikide, liidu institutsioonide, organite ja asutuste, kolmandate riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide, rahvusvaheliste finantsasutuste või muude kolmandate isikutega (edaspidi „ühise väljaalimismenetluse partnerid“), tingimusel et on tagatud liidu finantshuvide kaitse. Selliste menetluste suhtes kohaldatakse ühtseid reegleid ja nendega kaasnevad ühtsed juriidilised kohustused. Selleks võivad ühise väljaalimismenetluse partnerid teha programmi jaoks kättesaadavaks vahendid kooskõlas käesoleva määruse artikliga 12 või neile võidakse usaldada väljaalimismenetluse rakendamine, kui see on kohaldatav kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga c. Ühises väljaalimismenetluses võivad ühise väljaalimismenetluse partnerite esindajad olla ka määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõikes 3 osutatud hindamiskomisjoni liikmed.

Programmiga liitunud kolmandad riigid

1. Programmi võib sellega täieliku või osalise liitumise kaudu avada osalemiseks järgmistele kolmandatele riikidele kooskõlas artiklis 3 sätestatud ja järgmiste riikide suhtes kohaldatavate eesmärkidega:
 - a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on Euroopa Majanduspiirkonna liikmed, **vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele** ning Euroopa mikroriigid (**Andorra, Monaco, San Marino ja Vatikani Linnriik**) **vastavalt asjaomastes lepingutes sätestatud tingimustele**;
 - b) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid **vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes, protokollides ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes**;
 - c) Euroopa naabruspoliitika riigid **vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes, protokollides ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes**;
 - d) muud kolmandad riigid **vastavalt tingimustele, mis on sätestatud konkreetses rahvusvahelises lepingus, millega reguleeritakse asjaomase kolmanda riigi osalemist liidu programmides**.

2. Programmis osalemise lepingutega, [...] **millele on osutatud lõikes 1:**
- a) tagatakse õiglane tasakaal programmis osaleva kolmanda riigi panuse ja saadava kasu vahel;
 - b) nähakse ette liidu programmis osalemise tingimused, sealhulgas viis, kuidas arvutada programmile antav tegevustoetusest ja osalustasust koosnev rahaline panus ja programmi üldised halduskulud;
 - c) ei anta kolmandale riigile programmiga seoses otsustusõigust;
 - d) kindlustatakse liidu õigus tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve;
 - e) asjakohasel juhul tagatakse liidu julgeolekuhuvide ja avaliku korra huvide kaitse.

3. **Lõike 2** punkti d kohaldamisel annab kolmas riik määruse (EL, Euratom) 2024/2509 ja määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 kohaselt vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagab, et otsused, mis panevad rahalise kohustuse **muudele isikutele peale riikide**, [...] nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 299, ning Euroopa Liidu Kohtu otsused ja määrused saab pöörata täitmisele.

4. [...] **Asjakohastes** lepingutes, millega võimaldatakse osalemist artiklis 3 osutatud audiovisuaalvaldkonna erieesmärgis, võetakse eriti juhul, kui tegemist on muu Euroopa riigiga, arvesse asjaomase riigi audiovisuaalturu olukorda, sealhulgas selle õigusraamistiku lähesust liidu audiovisuaalmeedia *acquis*'le ja juurdepääsu tema samaväärsetele toetuskavadele. Lõike 1 punktis b osutatud riikidega sõlmitud lepingutes nõutakse, et nende riigisiseseid õigusaktid viidaks vastavusse direktiiviga 2010/13/EL, et võimaldada osalemist audiovisuaalvaldkonna erieesmärgis.

Liidu rahastuse rakendamine ja vormid

1. Programmi rakendatakse kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, kas täites eelarvet otse või kaudselt koos kõnealuse määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksustega.
2. Liidu rahastust võib anda mis tahes kujul kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, eelkõige sihttoetusena, auhinnana, hankena ja mitterahalise annetusena.
3. [Kui liidu toetust antakse eelarvelise tagatise või rahastamisvahendina, sealhulgas juhul, kui seda kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingu raames, antakse seda üksnes Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi kaudu ning seda rakendatakse kooskõlas Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi poolt kohaldatavate reeglitega Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi raames seda liiki toetuse andmiseks sõlmitud lepingute alusel.]
4. [Eelarvelise tagatisena antakse liidu toetust Euroopa Konkurentsivõime Fondi määrusega kehtestatud eelarvelise tagatise maksimumsumma piires.]
5. [Kui programmi raames kasutatakse Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumenti, nähakse ette eraldised eelarvelise tagatise jaoks ja rahastamisvahendite rahastamine, sealhulgas juhul, kui toetust kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingu raames.]
6. Kui liidu rahastust antakse sihttoetuse kujul, antakse seda kuludega sidumata rahastusena või kasutatakse vajaduse korral lihtsustatud kuluarvestust kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509. Rahastust võib anda tegelike rahastamiskõlblike kulude hüvitamise kujul üksnes juhul, kui meetme eesmärke ei ole võimalik muul viisil saavutada.

- 7.** Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõike 3 kohaldamisel võib hindamiskomisjon koosneda osaliselt või täielikult sõltumatutest välisekspertidest.
- 8.** Kui programmi tegevussuuna „Loov Euroopa – kultuur“ raames rahastust taotlevad üksused on viimase kahe aasta jooksul saanud üle 50 % oma iga-aastastest tuludest avaliku sektori allikatest, loetakse, et neil on olemas programmi meetmete elluviimiseks vajalik finants-, kutsealane ja haldussuutlikkus. Nad ei pea kõnealuse suutlikkuse tõendamiseks lisadokumente esitama.

Artikkel 16

Rahastamiskõlblikkus

1. Koosõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 kehtestatakse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid, et toetada artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamist, ning neid kohaldatakse kõigi programmi kohaste väljavalimismenetluste suhtes.
2. Väljavalimismenetlustes eelarve otsese ja kaudse täitmise raames võib liidu toetust anda või saada üks või mitu järgmistest õigussubjektidest:
 - a) liikmesriigis [...] **või selle liikmesriigiga seotud ülemeremaal või -territooriumil** asutatud üksused;
 - b) [...] **programmiga liitunud** kolmandas riigis asutatud üksused;
 - c) rahvusvahelised organisatsioonid;
 - d) **erandina** [...] muud **programmiga mitte liitunud** kolmandates riikides asutatud üksused, kui selliste üksuste **toetamine** on [...] **kõnealuse** meetme **eesmärkide saavutamiseks rangelt hädavajalik**, [...] aitab kaasa artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamisele **ja on liidu huvides**.

3. Lisaks määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 168 lõigetes 2 ja 3 sätestatule võivad käesoleva määruse artikli 14 lõikes 1 osutatud **programmiga liitunud** kolmandad riigid asjakohasel juhul osaleda määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 168 lõigete 2 ja 3 kohastes hankemehhanismides ja neist kasu saada. Liikmesriikide suhtes kohaldatavaid norme kohaldatakse **programmiga liitunud** [...] kolmandate riikide suhtes *mutatis mutandis*.
4. Väljavalimismenetlusi, mis mõjutavad julgeolekut või avalikku korda, eelkõige seoses liidu või selle liikmesriikide strateegiliste varade ja huvidega, piiratakse kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikliga 136.
5. Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 110 osutatud tööprogrammis võib täpsustada käesolevas määruses sätestatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriume või kehtestada konkreetsete meetmete jaoks täiendavad rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid.
6. Euroopa Liidu riiklike võrdõiguslikkust edendavate asutuste võrgustikule (Equinet) võib anda Equineti alalise tööprogrammiga seotud kulude katmiseks tegevustoetust ilma projektikonkursita.

Artikkel 17

Tööprogramm

1. Programmi rakendatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu. Tööprogrammides esitatakse asjakohasel juhul Euroopa Konkurentsivõime Fondi InvestEU instrumendi kaudu rakendatavad tegevused ja nendega seotud liidu toetuse määrad.
2. **Komisjon võtab tööprogrammid vastu rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artiklis 17a osutatud kontrollimenetlusega.**

Artikkel 17a

Komiteemenetlus

1. **Komisjoni abistab komitee (edaspidi „AgoraEU komitee”). Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.**
2. **Komitee kohtub eri koosseisudes, et tegeleda programmi tegevussuundadega seotud konkreetsete küsimustega.**
3. **Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.**

VII PEATÜKK

Lõppsätted

Artikkel 18

Kehtetuks tunnistamine

Määrused (EL) 2021/692 ja (EL) 2021/818 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2028.

Artikkel 19

Üleminekusätted

1. Käesolev määrus ei mõjuta asjaomaste meetmete jätkumist või muutmist kuni nende meetmete lõpetamiseni ning määrust (EL) 2021/692 ja määrust (EL) 2021/818 kohaldatakse nende meetmete suhtes kuni nende lõpetamiseni.
2. Programmi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek käesoleva määruse kohase programmi ning määruste (EL) 2021/692 ja (EL) 2021/818 alusel vastu võetud meetmete vahel.

Artikkel 20

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*. Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2028.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja